

แบบจำลองพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมทาง การเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

The Models of Political Participatory Behavior in Election of Students in Institutions of Higher Education in Thailand

เอกวิทย์ มณีธร*

สมคิด เพชรประเสริฐ**

ธีระ กุลสวัสดิ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทย 2) พัฒนาแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา การถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชน ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความโน้มเอียงทางการเมืองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เลือกตั้งของนักศึกษาและ 3) ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 2,327 คน จากมหาวิทยาลัย 18 แห่ง เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามวัดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา การถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชน ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา จำนวน 45 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL) ในการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอยู่ในระดับสูง 2) ระดับการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว จากสถาบันการศึกษา และจากสื่อมวลชน อยู่ในระดับมาก 3) ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองด้านความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ความไว้วางใจทางการเมืองและความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองอยู่ในระดับมาก 4) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง 5) การวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา การถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชน ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความโน้มเอียงทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษาพบว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 22.95 ที่องศาอิสระเท่ากับ 15 ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (X^2/df) เท่ากับ 1.53 ค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ .08 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .99 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .99 ดัชนีวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .99 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .01 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .01 ตัวแปร

ทั้งหมดในแบบจำลองสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษาได้ร้อยละ 51 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า 1) ความโน้มเอียงทางการเมืองได้รับอิทธิพลทางตรงจากความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ($DE=.25$) การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว ($DE=.17$) การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา ($DE=.21$) การถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชน ($DE=.25$) 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งได้รับอิทธิพลทางตรงจากความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ($DE=.45$) และความโน้มเอียงทางการเมือง ($DE=.38$) และได้รับอิทธิพลทางอ้อมผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง จากตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ($IE=.10$) การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว ($IE=.06$) การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา ($IE=.08$) และการถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชน ($IE=.09$)

Abstract

The purpose of this research aims at 1) studying the political participation behavior of Thai undergraduate students 2) developing the causal relationship model on the political socialization from families, the political socialization from educational institutes, the political socialization from mass media, political understandings, and political affiliations affecting the political participation behavior in elections of undergraduate students and 3) justifying the correlation between the causal relationship model affecting the political participation behavior in elections of undergraduate students, developed by an empirical data. Samples were derived from 2,327 undergraduate students from 18 universities. The research instrument is questionnaires with 45 questions testing political understanding, the political socialization from families, the political socialization from educational institutes, the political socialization from mass media, political affiliations and the political participations of

undergraduate students. Data were analyzed by descriptive statistical analysis from LISREL by examining the causal relationship model.

The result indicates that 1) the level of political understanding is high 2) the level of political socialization from families, from educational institutes, and from mass media are high 3) the level of political affiliation in citizenship, in political satisfaction, and in political capability are high 4) the level of political participation in elections is medium; 5) an analysis on the casual relationship model of the political socialization from families, the political socialization from educational institutes, the political socialization from mass media, political understandings, and political affiliations affecting the political participation behavior in elections of undergraduate students found that the model is consistent with test of goodness of fit equally Chi-Square (X^2) =22.95, degrees of freedom (df) = 15, relative Chi-Square (X^2/df) = 1.53, probability (p-value) = .08, Goodness of Fit Index (GFI) =.99, Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) =.99, Comparative Fit Index (CFI) =.99, Standardized Root Mean Square Residual (SRMR) = .01, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = .01. All model variables indicated the political participation of student total 51 percents. The assumption test demonstrated that 1) the political affiliation is an direct result of the political understanding (DE=.25), the political socialization from families (DE=.17), the political socialization from educational institutes (DE=.21), the political socialization from mass media (DE=.25) 2) the political participation in elections is an direct result of the political understanding (DE=.45) and the political affiliation (DE=.38) as well as an indirect result through the political affiliation from the political understandings (IE=.10), the political socialization from families (IE=.06), the political socialization from educational institutes (IE=.08), and the political socialization from mass media (IE=.09).

บทนำ

กระบวนการที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ที่สำคัญคือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น การเลือกตั้งกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ล้วนเป็นช่องทางเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองแทนตนเองในการใช้อำนาจตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้

นิสิต นักศึกษา มีบทบาทและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอดีตที่ผ่านมา ได้มีความสำคัญกับการเมืองไทย และได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในหลายครั้ง แม้ว่าในปัจจุบันบทบาททางการเมืองของนักศึกษาจะลดน้อยลง แต่ก็ต้องยอมรับว่า กลุ่มคนเหล่านี้ยังเป็นกลุ่มคนที่ยังมีบทบาทต่อการเมืองเป็นอย่างมาก เพราะในอนาคตกลุ่มนักศึกษาจะเป็นกลุ่มคนที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนให้ระบบการเมืองไทยได้ก้าวไปสู่การพัฒนาที่เต็มรูปแบบ และมีความสมบูรณ์มากที่สุด ปัจจัยที่ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ นอกจากตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้ว สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่จะทำให้การเลือกตั้งในแต่ละครั้งเกิดความบริสุทธิ์ ยุติธรรม รวมทั้งได้ผู้แทนที่ดีและซื่อสัตย์ไปทำหน้าที่เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตน สังคมและประเทศชาติ การทำให้การเลือกตั้งยังคงความสำคัญและมีความหมาย ก็ต่อเมื่อประชาชนได้ตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของตนเอง ซึ่งในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะมีผู้ออกไปใช้สิทธิ และไม่ไปใช้สิทธิหรือออกเสียงเลือกตั้งเสมอ ซึ่งอาจจะมาจากสาเหตุหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษาว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเฉพาะนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในอนาคตของประเทศชาติต่อไป ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำความเข้าใจกับปัจจัยต่างๆ ที่จะส่งผลไปสู่การมีการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของนักศึกษา ซึ่งแต่ละปัจจัยอาจจะมียุทธวิธีทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะเกิดผลโดยตรงต่อการนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาให้

นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทย
2. เพื่อพัฒนาแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา การถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชน ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความโน้มเอียงทางการเมือง ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษา
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง

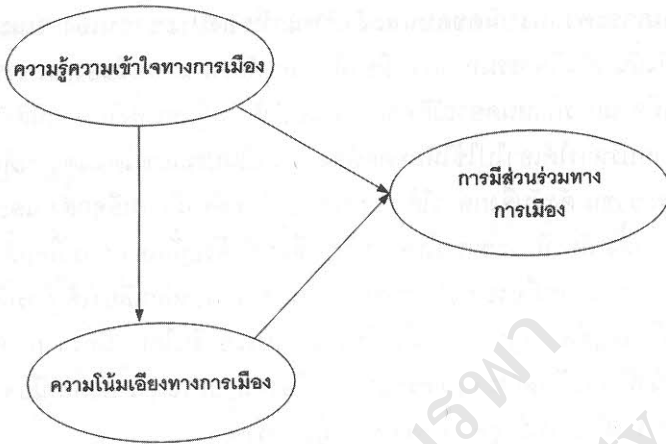
ชาวนะ ไตรมาศ (2542) กล่าวว่า การเลือกตั้งเป็นการแข่งขันเพื่อเข้าไปสู่อำนาจและการใช้อำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง โดยอาศัยกลไกกระบวนการของการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือในการใช้หลักประกัน เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นการแข่งขันเข้าสู่อำนาจอย่างสุจริต เที่ยงธรรม โดยคาดหวังหรือผลลัพธ์จากการเลือกตั้งว่า สามารถเข้าถึงเจตนารมณ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด มีอิสระตรงไปตรงมา และเป็นการเปิดกว้างอย่างที่สุดด้วย ในทางกลับกันการเลือกตั้งก็ยังเป็นเครื่องมือของประชาชน สำหรับการแสดงเจตนารมณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญ รวมทั้งการได้ใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองในการกำหนดผู้ปกครองมาใช้อำนาจแทน เพื่อเป็นการตอบสนองผลประโยชน์และความต้องการของประชาชนเองด้วย

การเลือกตั้งเป็นภาระทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบการเมืองที่อิงอำนาจ และเจตนารมณ์ร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ทางการเมือง

จึงเป็นภาวะความรับผิดชอบและสิทธิหน้าที่ของประชาชนเอง ขณะที่การเลือกตั้งนั้น เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ต้องอาศัยเจตนาสมัครใจของประชาชนเป็นเครื่องมือในการกำหนดอาณัติทางการเมืองให้เป็นผู้แทนทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารได้เข้าไปใช้ให้สอดคล้อง และเป็นประโยชน์ตามความต้องการของประชาชน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ประชาธิปไตยต้องมีการเลือกตั้ง และหากมีการเลือกตั้ง ต้องมีประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้งด้วยนั่นเอง การเลือกตั้งจึงถือเป็นภาวะทางการเมืองของประชาชนอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการเมืองในระบบประชาธิปไตย เนื่องจากการเลือกตั้งมีหน้าที่ และมีผลกระทบต่อระบบการเมืองหลายประการ นอกเหนือจากการเป็นช่องทางในการเข้าสู่อำนาจของฝ่ายผู้ปกครอง

การพัฒนาแบบจำลองพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษา

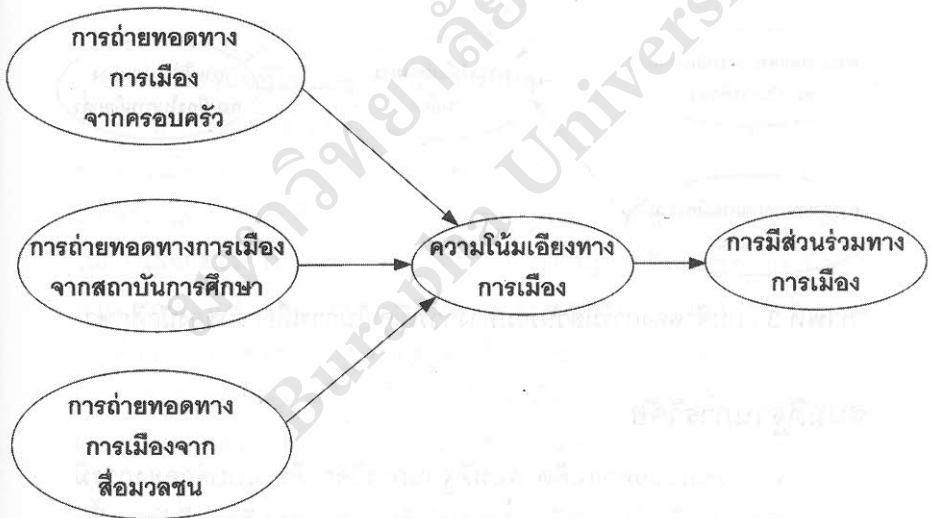
อนุรัตน์ อนันทนาธร, เอกวิทย์ มณีธร และธีระ กุลสวัสดิ์ (2555) ได้ศึกษาแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยได้ทำการศึกษากับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 3,126 คน จากมหาวิทยาลัย 9 แห่ง ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความโน้มเอียงทางการเมืองส่งผลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และความรู้ความเข้าใจทางการเมืองส่งผลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง และตัวแปรทั้งหมด ร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ร้อยละ 58 แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ที่มา: อนุรัตน์ อนันันทนาร, เอกวิทย์ มณีธร และธีระ กุลสวัสดิ์
(2555, หน้า 247)

เอกวิทย์ มณีธร (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา ของมหาวิทยาลัยในพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ได้ทำการศึกษา กับนิสิตนักศึกษาจำนวน 397 คน จากมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาจำนวน 7 แห่ง ผลการศึกษาพบว่า เพศ ภูมิภาคและสถาบันการศึกษานักศึกษา ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และยังส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา โดยนักศึกษาที่เป็นผู้ชายจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้หญิง ผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่นอกภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และนิสิตนักศึกษาที่ทำกิจกรรมจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้ทำกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ผลการทดสอบสมมติฐานยังพบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่ระดับ .05

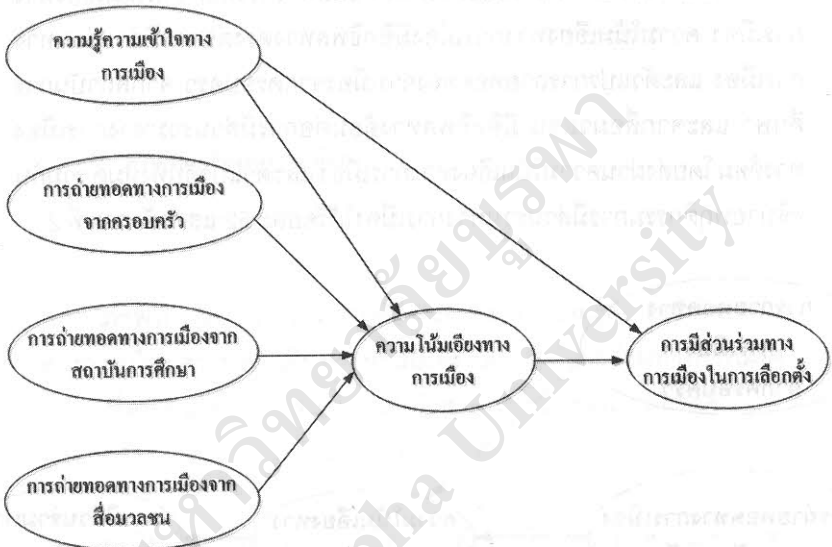
ธีระ กุลสวัสดิ์ (2553) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยทำการศึกษากับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีจำนวน 971 คน จากมหาวิทยาลัย 5 แห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว จากสถาบันการศึกษา จากสื่อมวลชน มีอิทธิพลทางตรงต่อความโน้มเอียงทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมืองมีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และตัวแปรการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว จากสถาบันการศึกษา และจากสื่อมวลชน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางอ้อม โดยส่งผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง และตัวแปรต้นทั้งหมดร่วมกันอธิบายพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ร้อยละ 52 แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลองการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา
ที่มา: ธีระ กุลสวัสดิ์ (2553, หน้า 145)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบจำลองโดยทำการบูรณาการแบบจำลองจากการวิจัย 2 แบบจำลอง ประกอบด้วยผลการศึกษาของ เอกวิทย์ มณีธร (2553) ได้แบบจำลองการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง ใช้เป็นกรอบในการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 3 แบบจำลองการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวความคิด สมมติฐานการวิจัย คือ แบบจำลองการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษาตามสมมติฐานที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานอุดมศึกษาในระดับปริญญาตรีในภูมิภาคต่างๆ ประกอบไปด้วย ภาคเหนือ

ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,731,724 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ตามขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในภูมิภาคละ 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยพิษณุโลก มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ จังหวัดชลบุรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยภาคใต้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยเกริก รวมทั้งหมด 2,372 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษา ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา การถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชน ความนิยมเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ทดสอบความเที่ยงของแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์ .76 - .96

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ระดับค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการถ่ายทอดทางการเมือง ความนิยมเอียงทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เกณฑ์การวิเคราะห์ระดับการถ่ายทอดทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยทำการแปลงคำตอบให้อยู่ในรูปของช่วงมาตรา (Interval Scale) ในระดับคะแนน 1-5 คะแนน ใช้เกณฑ์การวัดที่มีช่วงการแบ่งเกณฑ์ของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับ
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

เกณฑ์การจัดระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองจากคำถาม 12 ข้อ มีดังนี้

คะแนน	แปลความหมาย
8.01-12.00	มีความรู้ในระดับสูง
4.01 - 8.00	มีความรู้ในระดับปานกลาง
0.00 - 4.00	มีความรู้ในระดับต่ำ

วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

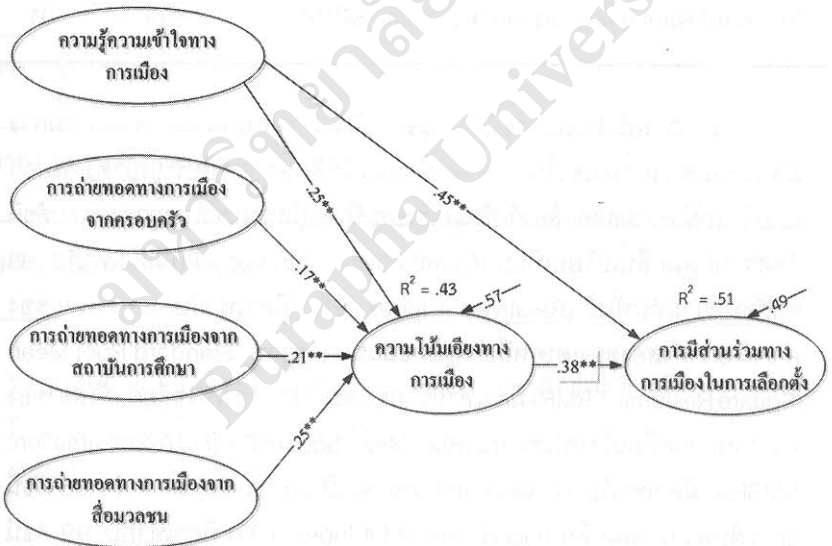
วิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลอง และวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรในแบบจำลองการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งโดยใช้โปรแกรม LISREL

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ระดับการถ่ายทอดทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือก และตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 8.23$) การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา และการถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77, 3.83$ และ 3.97 ตามลำดับ) ความโน้มเอียงทางการเมืองด้านความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ด้านความไว้วางใจทางการเมือง และด้านความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65, 3.45$ และ 3.53 ตามลำดับ) และนักศึกษา มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.67$)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษาระดับปริญญาตรีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ปรากฏดังภาพที่ 4 และตารางที่ 1

$\chi^2 = 22.95, df = 15, p = .08, CFI = .99, RFI = .99, RMSEA = .01, GFI = .99, AGFI = .99, SRMR = .01$

** $p < .01, *p < .05$

ภาพที่ 4 แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษา

ตารางที่ 1 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษา

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ
Comparative Fit Index: CFI	>.97	.99
Relative Fit Index: RFI	>.95	.99
P-Value >.05	.08	
Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA	<.07	.01
Relative Chi-Square (X^2/df)	<3	1.53
Goodness of Fit Index: GFI	>.90	.99
Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI	>.90	.99
Standard Root mean Square Residual: SRMR	<.08	.01

จากภาพที่ 4 และตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบดัชนีวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าเท่ากับ .99 ค่าดัชนีความสัมพันธ์ (Relative Fit Index: RFI) มีค่าเท่ากับ .99 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standard Root Mean Square Residual: SRMR) มีค่าเท่ากับ .01 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) มีค่าเท่ากับ .01 และค่าความน่าจะเป็น (p-Value) มากกว่า .05 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) มีค่าเท่ากับ .99 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjust Goodness of Fit Index: AGFI) มีค่าเท่ากับ .99 และค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (X^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.53 (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010, 672; เสรี ชัดเข้ม, 2547, 15-42) จากผลการพิจารณาดัชนีเข้าเกณฑ์การวัดทุกเกณฑ์แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี สรุปว่าเป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของแบบจำลองพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ตัวแปรที่เป็นสาเหตุ	ตัวแปรที่เป็นผล					
	ความโน้มเอียงทางการเมือง			การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	.25** (.02)		.25** (.02)	.55** (.02)	.10** (.01)	.45** (.01)
การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว	.17** (.02)		.17** (.02)	.06** (.01)	.06** (.01)	
การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา	.21** (.03)		.21** (.03)	.08** (.01)	.08** (.01)	
การถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชน	.25** (.02)		.25** (.02)	.09** (.01)	.09** (.01)	
ความโน้มเอียงทางการเมือง				.38** (.02)		.38** (.02)

หมายเหตุ: DE=อิทธิพลทางตรง (Direct Effect); IE=อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect); TE=อิทธิพลรวม (Total Effect)

**p<.01, *p<.05

ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีอิทธิพลทางตรงต่อความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .25 และ .45 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) .01 การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา และการถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชน มีอิทธิพลทางตรงต่อความโน้มเอียง

ทางการเมือง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .17, .21 และ .25 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) .01

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา และการถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชน โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .06, .08 และ .09 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) .01

ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ตัวแปรตามคือ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง มีค่า .51 แสดงว่าตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา และการถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษาได้ร้อยละ 51

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการถ่ายทอดทางการเมือง

ผลการศึกษาระดับการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว จากสถานศึกษา และจากสื่อมวลชน อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า สังคมในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการเมืองเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเมืองเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคล รวมทั้งสื่อมวลชนก็ให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

2. ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง

ผลการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง นักศึกษามีระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่านักศึกษาซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ ที่เริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้ง เริ่มให้ความสนใจเกี่ยวกับการเมืองในเรื่องของสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น และจะเป็นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อไปในอนาคต

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง

ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีอิทธิพลทางตรงต่อความโน้มเอียงทางการเมือง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนุรัตน์ อนันทนาธร, เอกวิทย์ มณีธร และธีระ กุลสวัสดิ์ (2555) Ventura (2001) และ Davis (2005) เมื่อนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากขึ้น ก็จะทำให้เกิดเจตคติหรือความโน้มเอียงทางการเมืองที่ดีขึ้น ซึ่งผลการศึกษามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน

การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อความโน้มเอียงทางการเมือง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธีระ กุลสวัสดิ์ (2553) Davis (2005) และ Ventura (2001) ที่พบว่า การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัวมีผลต่อความโน้มเอียงทางการเมือง เมื่อนักศึกษาได้รับการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติในครอบครัวแบบประชาธิปไตย การได้รับการกลมเกลียวทางการเมืองจากครอบครัว ย่อมส่งผลต่อความรู้สึกเจตคติหรือ ความโน้มเอียงทางการเมือง

การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อความโน้มเอียงทางการเมือง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธีระ กุลสวัสดิ์ (2553) กมลวรรณ คารมปราชญ์ (2550) และ Dawson (2005) ที่พบว่า การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษามีผลต่อความโน้มเอียงทางการเมือง เมื่อนักศึกษาได้รับการถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งภายในสถาบันการศึกษา การทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเมืองภายในสถาบันการศึกษา หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองภายในสถาบันการศึกษา ย่อมส่งผลต่อเจตคติหรือความโน้มเอียงทางการเมืองของนักศึกษา ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์ทางเดียวกัน

การถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีอิทธิพลทางตรงต่อความโน้มเอียงทางการเมือง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธีระ กุลสวัสดิ์ (2553) และ กมลวรรณ คารมปราชญ์ (2550) ที่พบว่า การถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีผลต่อความโน้มเอียงทางการเมือง เมื่อนักศึกษาได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ

การเมือง ผ่านสื่อมวลชนหรือสื่อต่างๆ ทำให้นักศึกษาให้ความสนใจการเมืองมากขึ้น และส่งผลทำให้เกิดเจตคติหรือความโน้มเอียงทางการเมืองของนักศึกษา ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์ทางเดียวกัน

ความโน้มเอียงทางการเมืองมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนุรัตน์ อนันทนาธร, เอกวิทย์ มณีธร และธีระ กุลสวัสดิ์ (2555) ที่พบว่า ความโน้มเอียงทางการเมืองมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อนักศึกษามีเจตคติหรือความโน้มเอียงทางการเมืองเพิ่มขึ้นก็จะทำให้เกิดความสนใจและนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น

ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนุรัตน์ อนันทนาธร, เอกวิทย์ มณีธร และธีระ กุลสวัสดิ์ (2555) ที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเพิ่มขึ้นก็จะทำให้เกิดการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้น

ผลการศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ยืนยันได้ชัดเจนว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา การถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชน ทำให้เกิดเจตคติหรือความโน้มเอียงทางการเมืองที่แตกต่างกันในแต่ละคน และส่งผลทางตรงและทางอ้อมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ผลศึกษานี้พบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา และการถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชน ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง โดยผลทางอ้อมส่งผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง ดังนั้น ในการพัฒนาให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สถาบันการศึกษา ควรให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ให้กับนักศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากขึ้น อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างทัศนคติหรือความโน้มเอียงทางการเมืองให้สูงขึ้น และทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งมากขึ้น

2. สถาบันการศึกษา ควรส่งเสริมการรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองกับนักศึกษา ในช่วงที่มีกิจกรรมทางการเมือง รวมทั้งการส่งเสริมกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ ในมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดทางการเมืองมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างความรู้ความโน้มเอียงทางการเมือง และนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งมากขึ้น

3. ควรส่งเสริมให้มีการสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยในครอบครัว และการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการเมืองภายในครอบครัวให้มากขึ้น เพื่อสร้างให้เกิดความโน้มเอียงทางการเมือง และนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งมากขึ้น

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเสนอข่าวสารทางการเมือง ควรนำเสนอข่าวสารทางการเมืองในสื่อหลากหลายประเภทให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ นักศึกษาได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการปลูกฝังความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง คือ ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชน ผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง และอธิบายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ร้อยละ 51 ซึ่งยังอาจจะมีปัจจัยอื่นๆ อีกที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งอีกหลายปัจจัยที่ไม่ได้นำมาศึกษา

2. ควรมีการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลอาชีพอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบอิทธิพลของความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การถ่ายทอดทางการเมือง ที่มีต่อความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง เพื่อหาข้อสรุปว่า ตัวแปรต่างๆ เหล่านี้สามารถที่จะนำไปอธิบายพฤติกรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้เหมือนกันหรือไม่

3. ควรจะได้มีการศึกษาเรื่องนี้ซ้ำเป็นระยะๆ ตามเวลาที่เหมาะสม เช่น ทุก 3 - 5 ปี เพื่อทราบว่านักศึกษามีแนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งไปในทิศทางใด และมีปัจจัยใดอีกบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งเมื่อเวลาและสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไป

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

รายการอ้างอิง

- กมลวรรณ คารมปราษฎ์. (2550). การศึกษาอิทธิพลของการถ่ายทอดทาง การเมืองจากครอบครัว สถาบันการศึกษา ที่ทำงาน และสื่อมวลชน ที่ส่งผลต่อความโน้มเอียงทางการเมือง ความผูกพันต่อพรรคการเมือง และพฤติกรรมการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานรัฐวิสาหกิจ. การศึกษาก่อนนำเสนอปริญญาโทปริญญาตรีวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขา การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เชาวนะ ไตรมาศ. (2542). การเลือกตั้งแบบใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบัน นโยบายการศึกษา.
- ธีระ กุลสวัสดิ์. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออก. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 2(3), 129-159.
- เสรี ชัดเข้ม. (2547). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน. วารสารวิจัยและวัดผล การศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2(1), 15-42.
- อนูรัตน์ อนันทนาร, เอกวิทย์ มณีธร และธีระ กุลสวัสดิ์. (2555). แบบจำลอง ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมี ส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก ของประเทศไทย. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 4(2), 233-257.
- เอกวิทย์ มณีธร. (2553). ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วม ทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา ของ มหาวิทยาลัยในพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 2(2), 73-98.
- Davis, L.T. (2005). *Motives and Motivation: Social Context, Civic Orientation, and Political Behavior*. Dissertation, Ph.D. (Political Science). Chicago: The University of Illinois.

Dawson, W.P. (2005). *Political Socialization and Student Government Activities in A Japanese Middle School*. Dissertation, Ph.D. (Sociology of Education). New York: Columbia University.

Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th ed). New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Ventura, R. (2001). Family Political Socialization in Multiparty Systems. *American Politics Research*, 34(6), 666-691.

